

МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І КОНЦЕНТРАЦІЇ РЕСУРСІВ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Розкрито проблематику формування механізму стимулювання інноваційної діяльності в Карпатському регіоні. Здійснено оцінку динаміки інноваційного розвитку Карпатського регіону. Висвітлено перспективи та нові можливості стимулювання інноваційного розвитку макрорегіону за рахунок удосконалення механізмів стимулювання інноваційної діяльності на основі моніторингу стану інноваційної сфери економіки регіону, прогнозування тенденцій розвитку нових технологій – Форсайту.

The article deals with the problem of stimulating the innovative activity in the Karpatsky region. The author evaluates the dynamics of innovative development in the region and highlights the new trends and possibilities in stimulating the innovative development of the macroregion by means of improvement of innovative activity.

Невирішеність проблемних питань розвитку інноваційної діяльності в регіонах України, здійснення управління нею зумовила необхідність дослідницького пошуку розробки дієвого механізму стимулювання інноваційної регіональної політики та концентрації уваги та ресурсів на пріоритетних напрямках інноваційної сфери.

Зарубіжним досвідом доведено, що результативність інноваційної політики залежить від спроможності урядів країн правильно і своєчасно обирати механізми її реалізації з урахуванням зростаючої ролі знань, інновацій та творчості у суспільстві [1, с. 197].

Реалізація інноваційної політики в регіонах України здійснюється фрагментарно, хаотично, в залежності від сформованої інноваційної інфраструктури та дій органів влади, місцевого бізнесу, характеризується низьким (недостатнім) рівнем залучення інтелектуального потенціалу регіону та слабкими міжрегіональними зв'язками. Водночас, існування різноманітних підходів до підвищення ефективності регіональної інноваційної політики зумовлюють необхідність розробки організаційно-економічного механізму, здатного поєднати всі сторони та етапи інноваційного процесу, який на сьогодні характеризується розривом між стадіями процесу, що відображається у незатребуваності та непідготовленості розробок і винаходів до комерціалізації. Такий механізм, на думку вчених, повинен враховувати сукупність суб'єктів, організаційних, економічних, ресурсних, правових, методичних та інших складових його елементів, форм взаємодії з урахуванням впливу об'єктивно виникаючих мотивів поведінки і суб'єктивних інтересів, а також послідовності реалізації заходів, спрямованих на підвищення інноваційного розвитку регіону [2, с. 182].

Питаннями пошуку ефективного організаційно-економічного механізму управління, активізації інноваційної діяльності займалися такі провідні вітчизняні вчені як О. Алимов, О. Амоша, П. Борщевський, А. Валюх, В. Геєць, Б. Данилишин, Е. Зінь, С. Ілляшенко, М. Корецький, Л. Федулова та інші.

Л.І. Федулова вважає головним напрямом інноваційної політики вдосконалення механізмів програмно-цільового фінансування, у тому числі визначення нових пріоритетів і критичних технологій та інструментів стимулювання інноваційної діяльності (венчурні фонди, технопарки, непрямі механізми регулювання), увага до кадрових проблем науки [1, с. 101].

На думку Е. Зіня та А. Валюха, одним з першочергових завдань побудови механізму розвитку регіональної інноваційної діяльності має стати створення на державному рівні правового й економічного механізмів розробки і впровадження новітніх технологій та інновацій в практичну діяльність [3]. Завданнями економічного механізму стимулювання інноваційної діяльності вони вважають:

1. Формування економічної політики щодо використання новітніх технологій, напрямів і пріоритетів, а також їх підтримки.

2. Визначення реальних і перспективних джерел фінансових ресурсів, необхідних для реалізації передбачених напрямків розробки та використання новітніх технологій:

- централізоване фінансування, державна підтримка;
- зовнішні та внутрішні інвестиції;
- кошти сектора домашніх господарств (населення);
- кошти банківської та фінансової системи (кредити, вільні кошти);
- інші джерела фінансових ресурсів.

3. Стимулювання і розвиток “венчурного підприємництва” як особливої форми фінансового капіталу.

4. Розробка конкретних відповідних етапам інноваційного процесу – економічних і правових підходів для стимулювання використання вже наявних, а також створення та впровадження перспективних технологій (через податки, кредити, відсотки, бюджет, ціни, мита, субсидії тощо).

5. З огляду на важливе місце матеріальних і трудових ресурсів у ресурсному забезпеченні створення новітніх технологій пропонується передбачати:

– прогнозний обсяг вітчизняних матеріальних ресурсів, що дозволить визначити внутрішні та зовнішні матеріальні ресурси, на які слід розраховувати в майбутньому при розробці та використанні новітніх технологій;

– підготовку та перепідготовку необхідних кадрів, які б відповідали потребам створення теоретичних основ розробки новітніх технологій, їх впровадження і практичного використання для виробництва нових товарів і надання послуг [3].

Як бачимо, у вітчизняній практиці реалізації регіональної інноваційної політики є достатньо напрацьованих, які б могли лягти в основу формування та реалізації дієвого механізму стимулювання інноваційного розвитку регіонів та розробки пріоритетних напрямів. Однак, їх неспроможність гальмується низкою факторів, серед яких є недостатнє фінансове забезпечення, відсутність державних замовлень, що в умовах економічної кризи унеможливорює завершення існуючих та запровадження нових інноваційних проектів. Тому, в основу ефективного механізму стимулювання інноваційної сфери регіону мають бути закладені нові принципи, які б дозволили зосередитися на пріоритетних напрямках для збереження коштів та людських ресурсів (у вигляді кваліфікованих кадрів, перспективних інноваторів та винахідників тощо). Розглянемо ситуацію в інноваційній діяльності Карпатського регіону (у складі Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Чернівецької областей).

Світова фінансова криза застала економіку Карпатського регіону в момент її трансформації до пост-індустріальної економіки, що в свою чергу може позначитися на його подальшому розвитку. Оскільки достеменно невідомо, яким чином розгорнутимуться події, а також момент виходу з кризової ситуації. Розпочаті та недофінансовані проекти модернізації та реструктуризації промислового виробництва регіону можуть бути згорнуті, що в свою чергу викличе зміни траєкторії трансформації.

Відомо, що лише інновації є потужним чинником трансформації структури економіки, оскільки змушують шукати нові можливості розвитку, стимулюють появу нових видів економічної діяльності, впливають на процеси модернізації, тим самим сприяють інтенсифікації соціально-економічного розвитку регіону. Таким чином, динаміка структурних змін економічного розвитку регіону визначається ефективністю інноваційних процесів у ньому, які виступають домінуючим чинником підвищення конкурентоспроможності та економічної безпеки.

Стан та особливості інноваційного розвитку Карпатського регіону. Проаналізуємо розвиток інноваційної діяльності в Карпатському регіоні, визначимо раціональність та можливість активізації існуючих механізмів стимулювання інноваційної сфери та формування механізмів визначення галузевих та регіональних інноваційних пріоритетів, виходячи із ситуації, що склалася. Як засвідчують статистичні дані, інноваційна діяльність Карпатського регіону впродовж останніх дев'яти років перебуває в умовах перманентного розвитку, а також підпадає під загальні тенденції скорочення параметрів інноваційної сфери в Україні.

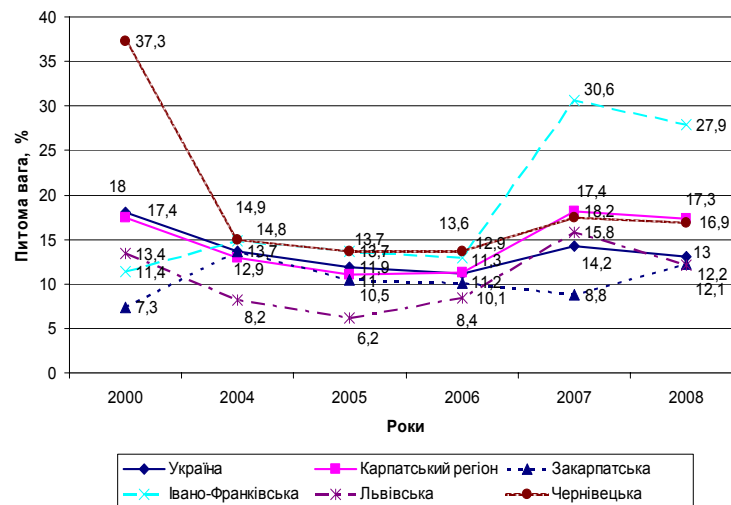

Рис. 1. Динаміка кількості інноваційно-активних підприємств у промисловості України та Карпатського регіону*

* Джерело: офіційний сайт Державного комітету статистики України www.ukrstat.gov.ua

Як видно з рис. 1, циклічний розвиток інноваційної діяльності у трьох областях Карпатського регіону, починаючи з 2005 р. виходить на фазу активізації – підвищення, окрім Закарпатської області, для якої таким підйомом характеризувався період 2007–2008 рр.

Слід зазначити, що світова економічна криза 2008 р. не могла не позначитися на інноваційній діяльності, але її прояв був дещо подовжений в часі, оскільки віддача від інновацій має певний часовий лаг, та й розпочаті проекти розраховані були на тривалий період.

Важливо те, що розвиток інноваційної діяльності регіону узгоджується із загальним підйомом інноваційно-активних підприємств в Україні, що припадає в часі на період 2006–2008 рр. Протягом зазначеного відрізка часу відбулися зміни у нормативно-правовому регулюванні інноваційної сфери, що відобразилося у прийнятті таких документів, які спрямовані на стимулювання та активізацію інноваційної діяльності, зокрема, Постанова КМУ від 29 листопада 2006 р., № 1657 “Деякі питання організації діяльності технологічних парків”, закон України “Про науковий парк “Київська політехніка”, 22.12.2006, № 523 – V; проект закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання інноваційної діяльності” та проект розпорядження КМУ “Про схвалення розвитку національної інноваційної системи та затвердження плану заходів щодо її реалізації”, роз-

порядження КМУ “Про схвалення Концепції державної цільової економічної програми “Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2008–2012 роки” (2007 р.). Активно продовжувалась робота із удосконалення нормативно-правового супроводу інноваційної сфери у 2008–2009 рр. Надбанням цього періоду стали: “Концепція державної програми розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки” (розпорядження Кабміну № 439, 2008 р.), Постанова КМУ № 447 про “Державну цільову програму “Створення в Україні інноваційної інфраструктури” на 2009–2013 роки” (2008 р.).

Слід зазначити, що протягом 2001–2006 рр. проводилася постійна робота з удосконалення закону “Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” та нормативно-правової бази з формування мережі наукових парків в Україні як нової форми впровадження галузевих інноваційних програм, що знайшла своє логічне завершення у законі України “Про наукові парки”, який був прийнятий Верховною Радою України 25 липня 2009 року. Цей закон регулює правові, економічні, організаційні відносини, пов’язані із створенням та функціонуванням наукових парків, і спрямований на інтенсифікацію процесів розроблення, впровадження, виробництва інноваційних продуктів та інноваційної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках [4].

Позитивно вплинуло на інноваційну сферу поживлення інвестиційної та ділової активності в регіоні. Всі ці фактори помітно покращили інноваційне середовище і забезпечили ефективне стимулювання інноваційного розвитку. Зазначимо, що зарубіжний та вітчизняний досвід засвідчив, що саме державі належить виключна роль регулювання та стимулювання інноваційної діяльності. Оскільки вона володіє потужним впливом на інноваційний процес за допомогою економічних методів прямої та опосередкованої дії з метою підтримки конкурентоспроможності інноваційної продукції.

Зазначимо, що основними методами стимулювання інноваційної діяльності на сьогодні в Україні є:

– методи прямої дії (адміністративного регулювання, які орієнтовані здебільшого на результат інноваційної діяльності): субсидування, податкові пільги, страхування інноваційних ризиків, пільгове кредитування інноваційної діяльності, митні пільги тощо;

– методи непрямої дії (опосередкованого регулювання, спрямовані на формування сприятливого інноваційного середовища, визначаються дією інституційних факторів): підвищення кваліфікації, оплата навчання працівникам, премії, підтримка системи патентування, формування нових форм організації інноваційної діяльності: сприяння утворенню “центрів кристалізації інновацій”, стимулювання попиту на інноваційний продукт тощо.

Досвід зарубіжних країн доводить успішність таких непрямих методів регулювання як: надання позик, зниження ставок податків на прибуток, податковий кредит на приріст обсягів досліджень та розробок, виключення з прибутку, що оподатковується, поточних видатків на НДДКР, пільговий режим оподаткування видатків на НДДКР при між фірмовій кооперації, звільнення від сплати податку на прибуток та капітал ризикових інноваційних фірм [5].

Як показали результати досліджень, вітчизняна практика підтримки інноваційної діяльності є недостатньо ефективною. Перевага надається виключно методам прямого адміністрування.

На нашу думку, удосконалення механізмів стимулювання інноваційної діяльності повинно відбуватися на основі моніторингу стану інноваційного розвитку економіки регіону, прогнозування тенденцій розвитку технологій тощо. Важливого значення набувають методики оцінки інноваційного потенціалу регіону, визначення галузевих та регіональних технологічне передбачення, яке в наукових колах заходу відоме під назвою Форсайт.

На відміну від більшості країн світу, вітчизняним законодавством не передбачено стимулювання залучення у інноваційну сферу позабюджетних коштів, не стимулюються витрати промисловості на наукові дослідження і розробки, а також інвестиції в інноваційну сферу з боку банків та інших інвесторів, які активно застосовують венчурний капітал.

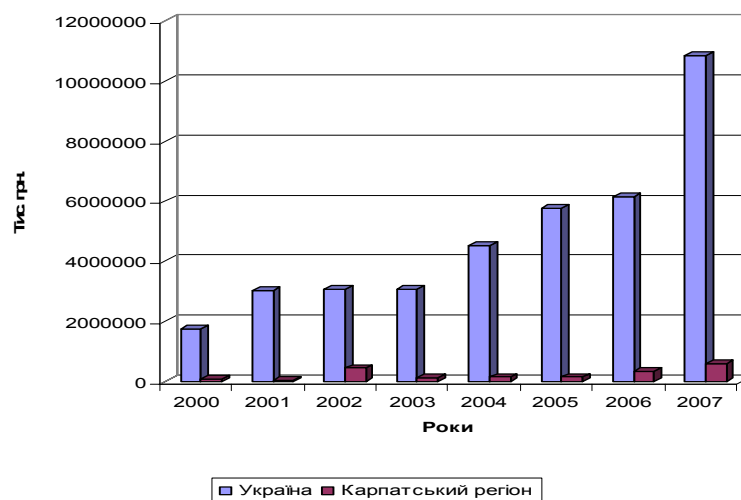

Рис. 2. Динаміка обсягів витрат на інноваційну діяльність у Карпатському регіоні та в Україні*

*Джерело: розраховано автором за даними збірника “Регіони України”, 2008 р.

Результати дослідження показали, що динаміка обсягів фінансування інноваційної діяльності Карпатського регіону є перманентною, натомість витрати на інноваційну діяльність в Україні загалом мають тенденцію до зростання (див. рис. 2).

Детальний аналіз структури розподілу витрат на інноваційну діяльність за джерелами фінансування показав, що мізерна частка, яка виділяється з держбюджету на інноваційну діяльність Карпатського регіону скоротилася у 2008 р. у 3,8 рази, у порівнянні із попереднім (рис. 3). Таке скорочення обсягів фінансування пояснюється наслідками кризи, а також несистемною регіональною інноваційною політикою та неефективністю механізмів стимулювання інновацій.

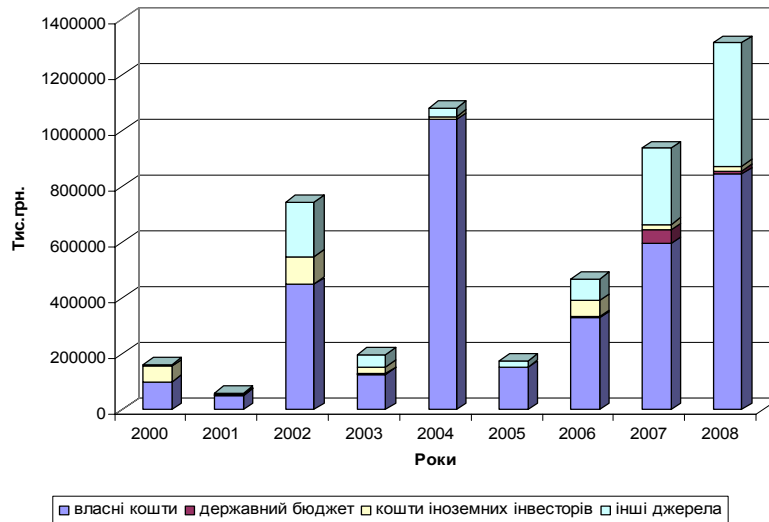

Рис. 3. Динаміка структури витрат Карпатського регіону на інноваційну діяльність за джерелами фінансування*
 *Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Чернівецької областей: (http://www.stat.uz.ua/statinfo/nauka/finans_innov_r.pdf; http://stat.if.ukrtel.net/EX_IN/N16.HTM; http://stat.lviv.ua/ukr/si/year/2008/t079908_6.pdf; <http://www.oblstat.cv.ukrtel.net/statinf/naukain/vpr.htm>)

За оцінками вітчизняних вчених, інноваційний потенціал Карпатського регіону є низьким на фоні інших областей та макрорегіонів України (табл. 1).

Таблиця 1

Групування регіонів за рівнем інноваційного потенціалу у 2007 р.

Значення рейтингу, R_j	Рівень інноваційного потенціалу	Регіон
$1,000 \leq R_j < 3,000$	Дуже високий	м. Київ, Харківська, Донецька
$0,500 \leq R_j < 1,000$	Високий	Запорізька
$0,300 \leq R_j < 0,500$	Середній	Дніпропетровська, Львівська , Сумська, Миколаївська, Одеська
$0,000 \leq R_j < 0,300$	Низький	Автономна Республіка Крим, Київська, Кіровоградська, Луганська, Полтавська, Чернігівська, Вінницька, Черкаська, Житомирська, Івано-Франківська , Закарпатська , Волинська, Тернопільська, Херсонська, Чернівецька , Рівненська, Хмельницька, м. Севастополь

* Джерело: Федулова Л. Оцінка рівня інноваційно-технологічного розвитку регіонів <http://www.niss.gov.ua/monitor/oktober08/18.htm>

Перспективи та можливості стимулювання інноваційного розвитку Карпатського регіону. З метою концентрації ресурсів та нарощування рівня інноваційного потенціалу вважаємо за доцільне в умовах кризи переглянути пріоритетні напрями кожної області макрорегіону, зосередитися на тих проривних напрямках, які мають стратегічне значення та конкурентні переваги, спроможні забезпечити лідерство Карпатського макрорегіону в певному сегменті внутрішнього та зарубіжного ринків інновацій.

Низький рівень інноваційного потенціалу передбачає відповідний вибір стратегій інноваційного розвитку, які вони можуть використовувати. Із виділених вченими стратегій розвитку для інноваційної діяльності Карпатського регіону найбільш оптимальною є: стратегія внутрішньогалузевої диверсифікації, яка використовується за низького попиту на інноваційну продукцію [6].

Детальнішу характеристику особливостям реалізації потенціалу та виявлення точок кристалізації інновацій, що особливо потребують стимулювання дає аналіз інноваційно-активних підприємств промислової діяльності за їх територіально-галузевою структурою. Дослідження рівня економічного розвитку виробництва та

динаміки технологічних зрушень у структурі промислового комплексу регіонів України виявили, що лідерами виступають лише ті регіони, де поєднані промисловість з науково-технологічною сферою (м. Київ, Харківська, Дніпропетровська, Львівська, Донецька та Одеська області), вони є найбільш інвестиційно-привабливими та конкурентоспроможними [6]. Однак, в умовах кризи саме старопромислові райони Донецької, Дніпропетровської та Харківської галузей виявилися дуже вразливими.

Вважаємо, що саме в скрутній кризовій ситуації інноваційна діяльність має всі шанси сприяти інтенсивному розвитку промисловості, забезпечивши випуск конкурентоспроможної продукції та активніше вплинути на процеси реструктуризації, яка неодмінно впливатиме на успішний вихід з кризи. Відомо, що першими зазнали значних збитків підприємства металургійної, будівельної та нафтохімічної галузей через несприятливу ринкову кон'юнктуру на зовнішніх ринках та слабку орієнтацію на внутрішній ринок, а також внаслідок скорочення споживчого попиту на продукцію.

Важливо оцінити технологічну структуру промисловості та інноваційну діяльність за видами промислової діяльності, щоб мати змогу пояснити існуючий стан розвитку промисловості регіону та намітити проривні точки поступу з метою стимулювання й підтримки пріоритетних видів діяльності, надання їм першочергової державної підтримки.

Оцінка розбіжностей, що існують між рівнями економічного розвитку виробництва у структурі регіонального промислово-інноваційного комплексу, дала змогу вченим [6] оцінити технологічну структуру видів економічної діяльності регіонів України. Зазначимо, що за зазначеними оцінками, технологічна структура Львівської області є доволі прогресивною та диверсифікованою, що дає підстави розглядати її як локомотив соціально-економічного зростання для всього Карпатського регіону.

Сприятиме активізації інноваційної діяльності в регіоні створення у Львові одного з десяти національних інноваційних кластерів, що визначені згідно зі стратегічними пріоритетними напрямками інноваційної діяльності: "Біотехнології" [7].

На жаль, вітчизняний статистичний облік не надає детальної інформації щодо технологічної структури промисловості, а також не веде спостереження за інноваціями в сфері послуг та сільському господарстві. Крім того, існує невизначеність із визначенням та критеріями оцінки високих технологій.

На нашу думку, тільки виведення високих технологій у групу інноваційних пріоритетів дасть змогу новим технологіям отримати належний розвиток, державну підтримку, а також високу готовність суспільства до впровадження інновацій. Однак, існуюча низька частка підприємств високих технологічних укладів (5 і 6-го) і домінування низько-технологічних укладів, які щедро підкріплені інвестиційними внесками лобіюються інтересами представників великого регіонального бізнесу потребують узгоджених дій бізнесу, влади, громадськості.

У діяльнісно-видовій структурі промислової діяльності серед інноваційно-активних підприємств Карпатського регіону домінують підприємства харчової промисловості, машинобудування, легка промисловість (а саме текстильне виробництво, що розвивається в основному на давальницькій сировині та нових іноземних технологіях), а також хімічна та нафтохімічна промисловість. Особливістю цих видів діяльності є те, що всі вони, окрім окремих видів машинобудування належать до третього технологічного укладу, що на жаль, не сприяє технологічному прориву та виходу на новий якісно інший рівень. До цього ще додамо недосконалість статистичного супроводу, що знижує ефективність обліку і представлення видів діяльності, що належать до вищих технологічних укладів. Така ситуація не сприяє переходу до нової структури промисловості, а призводить до консервації та ще більшому технологічному розриву між регіонами та сусідніми країнами (Угорщиною, Словаччиною, Польщею, Румунією).

Крім того, наведений нами кількісний розподіл потребує уточнення, для цього варто оцінити рівень (питому вагу) інноваційної активності підприємств у % до кількості всіх промислових підприємств регіону. Це дасть змогу оцінити чутливість до інновацій та готовність їх впроваджувати за певними сферами промисловості. Отже, найбільша частка інноваційно-активних підприємств макрорегіону зосереджена у виробництві коксу та продуктів нафтопереробки (25 %), машинобудуванні (20 %), хімічній та нафтохімічній промисловості (18 %). Навіть такі високі показники для інноваційної діяльності видової структури Карпатського регіону не йдуть у порівняння із частками інноваційно-активних видів промислової діяльності загальноукраїнського масштабу, а тим більше зарубіжних країн. Так, питома вага наукоємної продукції України на світовому ринку: в загальному обсязі реалізованої промислової продукції тільки 6,5 % мають ознаки інноваційності, в той час як в ЄС цей показник перевищує 60 %. Приріст ВВП за рахунок впровадження технологічних нововведень складає в Україні менше 1 %, тоді як в країнах з розвинутою ринковою економікою – від 60 до 90 % [8, с.47].

Знову ж таки приналежність зазначених видів до низьких технологічних укладів не сприяє переходу до нової технологічної структури, уповільнює темпи економічного зростання та продуктивності праці, оскільки інноваційна діяльність в межах традиційних видах економічної діяльності є низько ефективною або такою, що не призводить до суттєвих якісних, тобто проривних змін у технологіях.

Комплекс заходів щодо удосконалення регіональної інноваційної політики, яка базується на пріоритетах інноваційного розвитку.

З метою стимулювання регіональної інноваційної діяльності та концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках інноваційної діяльності органам регіональної влади необхідно:

1) активізувати державне сприяння розвитку інноваційної діяльності через удосконалення існуючої системи законодавчих актів, що регулюють інноваційну діяльність та удосконалити систему захисту прав інтелектуальної власності;

2) створити надійну державну фінансову підтримку розвитку інноваційного процесу, розробити ефективний організаційно-економічний механізм управління інноваціями і стимулювання інноваційної активності підприємств та творчої активності працівників;

3) удосконалити регіональну інноваційну політику шляхом перегляду та визначення стратегічних галузевих пріоритетів інноваційної діяльності через організацію дослідження технологічного та інноваційного прогнозування: Форсайту, а також розробити моніторинг з їх реалізації;

4) розробити ефективні механізми стимулювання попиту та пропозиції на інноваційну продукцію, сприяти формуванню ринку інновацій, а також створення інноваційного середовища регіону, яке б стимулювало розвиток нових ідей, сприяло поширенню нових знань, технологій, призводило до формування нових видів економічної діяльності;

5) сприяти забезпеченню інноваційної сфери регіону висококваліфікованими кадрами, стимулювати діяльність інноваторів та креативних особистостей, гарантувати їм правом інтелектуальної власності;

6) забезпечити залучення ефективних інвестицій у інноваційну діяльність, скерування їх у галузі вищих технологічних укладів з метою структурної перебудови економіки шляхом перерозподілу ресурсів із застарілих і традиційних виробництв у нові види економічної діяльності, що здатні забезпечити багаторазове підвищення продуктивності праці, ресурсозбереження та конкурентоспроможності;

7) забезпечити концентрацію фінансових ресурсів на пріоритетних напрямках інноваційного розвитку, створити певні організаційно-правові умови для інноваційного підприємництва та нових форм інноваційної діяльності;

8) сприяти впровадженню нових просторових форм інновацій для покращання якості інноваційного середовища регіону;

9) активізувати залучення інновацій в управління науково-технічною та інноваційною діяльністю на всіх рівнях управління.

Специфіка соціально-економічного потенціалу Карпатського регіону визначає пріоритетними напрямками економічного розвитку аграрно-промисловий комплекс; транзитні перевезення, транспортування нафти, газу, електроенергії, послуги у сфері зв'язку і телекомунікацій. Розгалужений рекреаційно-туристичний комплекс Українських Карпат при удосконаленні його інфраструктури спроможний приносити суттєві доходи. Такі "локомотиви зростання" здатні забезпечити перерозподіл ресурсів і засобів у напрямі структурних інноваційних зрушень і дати поштовх усій господарській системі [9].

Для активізації інноваційного розвитку слід забезпечити максимальне сприяння органів регіональної та державного влади реалізації цілей, що спрямовані на піднесення інноваційного розвитку кожного з регіонів, що входять до складу Карпатського регіону, а також врахувати ці особливості при здійсненні узгодженої регіональної політики.

Особливістю Карпатського регіону є розпорощення областей макрорегіону між трьома регіональними центрами інноваційного розвитку Державного агентства України з інвестицій та інновацій: до Карпатського регіонального центру входять Закарпатська та Івано-Франківська області, до Західного регіонального центру – Львівська, а до Південно-Західного – Чернівецька.

На наш погляд, такий розподіл руйнує традиційні історичні, виробничі та ментальні зв'язки між областями. Тому, на нашу думку, варто об'єднати інноваційні ініціативи Карпатського макрорегіону з метою розбудови ефективної інноваційної інфраструктури та реалізації інноваційних проектів, які повинні бути зосереджені у пріоритетних напрямках інноваційного розвитку.

Органам регіональної влади слід визначити два напрями побудови та реалізації організаційно-економічного механізму реалізації політики стимулювання інноваційного розвитку регіону:

1) розробка заходів організаційного характеру стимулювання інноваційної діяльності в регіонах; 2) формування інновацій в самій системі регулювання та управління інноваційною сферою. Особливу увагу слід зосередити на розробці організаційно-економічного механізму стимулювання попиту та пропозиції на інноваційні продукти;

Узагальнюючи дослідження провідних вчених, існуюче законодавче забезпечення з інноваційної діяльності (зокрема закон України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні", а також зміни до інших законодавчих актів, які регулюють та визначають правові рамки стимулювання інноваційної діяльності), регіональні ініціативи підприємництва, власні розробки, пропонуємо такі пріоритетні напрями інноваційної діяльності для Карпатського регіону, які здатні активізувати інноваційну діяльність та сприяти формуванню перспективної ефективної галузевої структури промисловості регіону та підвищити її конкурентоспроможність:

1. Новітні ресурсозберігаючі технології, нові та відновлювані джерела енергії:

1.1 Впровадження технологій та обладнання для використання альтернативних джерел енергії.

1.2 Впровадження нових технологій в галузі лісопереробки, деревообробного виробництва тощо. Передбачається формування лісопереробного кластеру на базі лісопромислового сектору регіону з метою ефективного використання природо-ресурсного та виробничого потенціалу.

2. Удосконалення хімічних технологій та легкої промисловості:

2.1. Впровадження новітніх технологій в хімічній промисловості.

2.2. Впровадження нової продукції на підприємствах легкої промисловості.

3. Високотехнологічний розвиток переробної та харчової промисловості:
 - 3.1. Впровадження технологій з виробництва, збереження та переробки лісосировини, сільськогосподарської продукції.
 - 3.2. Застосування нових продуктів у харчовій промисловості.
 - 3.3. Застосування нових технологій в агропромисловому виробництві.
4. Охорона і оздоровлення людини та навколишнього природного середовища:
 - 4.1. Заходи, спрямовані на охорону здоров'я людини.
 - 4.2. Заходи, спрямовані на охорону навколишнього природного середовища (протипаводковий захист, нові системи водовідведення та водозабезпечення).
5. Розвиток людського та інтелектуального капіталу.
 - 5.1. Розвиток інноваційної культури суспільства.
 - 5.2. Розвиток інноваційної інфраструктури (створення спеціалізованих цільових та приватних інноваційних фондів, бізнес-інкубаторів, технологічних фірм, інноваційних кластерів, інноваційних та венчурних бірж тощо).

Наголосимо, що високою чутливістю і здатністю до інновацій володіє сфера послуг. Однак в силу відсутності статистичних даних, які б облікували статистичну діяльність у сфері послуг та сільському господарстві важко оцінити інноваційну діяльність регіону у повному обсязі та окреслити напрями її трансформації.

Пропонуємо органами статистики розробити і включити в обіг інформацію по інноваціям у інших секторах економіки, а не лише у промисловості, а також розширити перелік інновацій згідно існуючих нових класифікацій (соціальних, екологічних, освітніх тощо).

Органам регіональної влади слід сприяти формуванню нових напрямів інноваційної діяльності та появу нових центрів інноваційної діяльності: у Львові – потужного ІТ-кластеру, в Чопі – на базі СЕЗ – створення логістичного центру та технологічного парку у рамках СЕЗ та ТІПР тощо.

З метою активізації та стимулювання інноваційної діяльності Карпатського регіону як потужного чинника трансформації вважаємо за доцільне активно заохочувати інноваційні підприємства до міжнародного науково-технічного та інноваційного співробітництва. Регіональна інноваційна політика повинна стати найважливішим фактором виведення економіки із кризи та забезпечення її динамічного зростання.

Література

1. Федулова Л.І. Проблеми винахідницької діяльності в Україні: регіональний аспект / Л.І. Федулова // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 1. – С. 197–204.
2. Ковальова Ю.М. Механізм регулювання соціально-економічного розвитку регіону на основі формування кластерів / Ю.М. Ковальова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 4. – С. 179–187.
3. Зінь Е., Валюх А. Механізм розвитку регіональної інноваційної діяльності [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ashsu.org/index.php?module=pagemaster&PAGE_user_op=view_page&PAGE_id=403
4. Наукові парки отримали спеціальний закон [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.in.gov.ua/index.php?get=news&id=1911>
5. Бажал Ю.М. Економічна теорія технологічних змін: навч. посібник / Ю.М. Бажал. – К. : Заповіт, 1996. – 240 с.
6. Федулова Л. Оцінка рівня інноваційно-технологічного розвитку регіонів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/monitor/oktober08/18.htm>
7. Визначено порядок створення та функціонування національних інноваційних кластерів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.in.gov.ua/index.php?get=news&id=1889&page=2>
8. Бунтовский С.Ю. К вопросу о создании условий развития инновационной деятельности / С.Ю. Бунтовский // Напрями і моделі трансформації інноваційної діяльності у контексті міжнародної інтеграції: тези доп. і повідом. Міжнар. наук.-практ. конф. (Донецьк, 18–19 жовтня 2007 р.) / НАН України. Ін-т економіки пром-сті; редкол.: О.І. Амоша (відп. ред.) та ін. – Донецьк, 2007. – С. 47.
9. Що таке український прорив. План дій на завтра очима голови УСПП [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.umoloda.kiev.ua/number/339/159/12268>

УДК 330.341.1:332.1

А.П. ПАВЛЮК

Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України

ПЕРЕДУМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКИХ РЕГІОНІВ

У статті проаналізовано особливості інноваційного розвитку регіонів України, здійснено групування регіонів за характером інноваційних процесів. Визначено головні чинники динаміки регіонального інноваційного процесу. Обґрунтовано необхідність активного регулювання регіонального інноваційного розвитку на основі державно-приватного партнерства.